

O odpuštění

CB Brno Královopolská, 19.5.2019

3:20 na půlstranu, tj. 6 půlstran na 20 minut

SZ čtení: Gn 45,1-15

Josef se už nemohl ovládnout přede všemi, kdo stáli kolem něho, a křikl: "Jděte všichni pryč!" Tak u něho nezůstal nikdo, když se dal poznat svým bratrům.² Hlasitě se rozplakal. Slyšeli to Egyptané, slyšel to dům faraónův.³ Tu řekl bratrům: "Já jsem Josef. Můj otec vskutku ještě žije?" Bratři mu však nemohli odpovědět; tak se ho zhrozili.⁴ Josef je proto vyzval: "Přistupte ke mně." Když přistoupili, řekl jim: "Já jsem váš bratr Josef, kterého jste prodali do Egypta.⁵ Avšak netrapte se teď a nevyčítejte si, že jste mě sem prodali, neboť mě před vámi vyslal Bůh pro zachování života.⁶ V zemi trvá po dva roky hlad a ještě pět let nebude orba ani žeň.⁷ Bůh mě poslal před vámi, aby zajistil vaše potomstvo na zemi a aby vás zachoval při životě pro veliké vysvobození.⁸ A tak jste mě sem neposlali vy, ale Bůh. On mě učinil otcem faraónovým, pánem celého jeho domu a vladařem v celé egyptské zemi.⁹ Putujte rychle k otcí a řekněte mu: »Toto praví tvůj syn Josef: Bůh mě učinil pánem celého Egypta. Nerozpakuj se a sestup ke mně.¹⁰ Budeš bydlit v zemi Gošenu, a tak mi budeš nablízku i se svými syny a vnuky, s bravem a skotem i se vším, co je tvé.¹¹ Postarám se tam o tebe, neboť bude ještě pět let hladu, abys neměl nouzi ani ty ani tvůj dům ani nic z toho, co je tvé.«¹² Vidíte na vlastní oči, i můj bratr Benjamín to vidí, že jsem to já sám, kdo s vámi mluvím.¹³ Povězte otcí, jakou vážnost mám v Egyptě, a vše, co jste viděli. Pospěšte si a přiveďte ho sem."¹⁴ Padl svému bratru Benjamínovi kolem krku a rozplakal se a Benjamín plakal na jeho šíji.¹⁵ Políbil také všechny bratry, sklonil se k nim a plakal. Teprve potom se bratři rozhovořili.

Evangelium: Mt 18,23-35

S královstvím nebeským je to tak, jako když se jeden král rozhodl vyžádat účty od svých služebníků.²⁴ Když začal účtovat, přivedli mu jednoho, který byl dlužen mnoho tisíc hřiven.²⁵ Protože mu je nemohl vrátit, rozkázal ho pán prodat i s ženou a dětmi a se vším, co měl, a nahradit ztrátu.²⁶ Tu mu ten služebník padl k nohám a na kolenou prosil: `Měj se mnou strpení a všechno ti vrátím!`²⁷ Pán se ustrnul na oním služebníkem, propustil ho a dluh mu odpustil.²⁸ Sotva však ten služebník vyšel, potkal jednoho ze svých spoluslužebníků, který mu byl dlužen sto denárů; chytil ho za krk a křičel: `Zaplat' mi, co jsi dlužen!`²⁹ Jeho spoluslužebník mu padl k nohám a prosil ho: `Měj

se mnou strpení, a zaplatím ti to!`³⁰ On však nechtěl, ale šel a dal ho do vězení, dokud nezaplatí dluh.³¹ Když jeho spoluslužebníci viděli, co se přihodilo, velice se zarmoutili; šli a oznámili svému pánu všechno, co se stalo.³² Tu ho pán zavolal a řekl mu: `Služebníku zlý, celý tvůj dluh jsem ti odpustil, když jsi mě prosil;`³³ neměl ses také ty smilovat nad svým spoluslužebníkem, jako jsem se já smiloval nad tebou?`³⁴ A rozhněval se jeho pán a dal ho do vězení, dokud nezaplatí celý dluh. - ³⁵ Tak bude jednat s vámi můj nebeský Otec, jestliže ze srdce neodpustíte každý svému bratru.

Text kázání: Mk 11,25

A kdykoli povstáváte k modlitbě, odpouštějte, co proti druhým máte, aby i váš Otec, který je v nebesích, vám odpustil vaše přestoupení."

Dnešní kázání je takříkajíc „na objednávku“. Co to je odpuštění. Je to téma široké a téma zásadní důležitosti a tak mám naději, že to bude užitečné pro nás všechny.

Aniž bych si to hned uvědomil nebo plánoval, navazuji tímto tématem na své poslední kázání. Máme být jako Pán Bůh. Máme být jako Hospodin. A teď jste se možná někteří vyděsili, co to zase hlásám za hereze. To přece říkal had v ráji: Budete jako bohové. Ale kdo jste tu byli na první březnovou neděli, vzpomenete si:

Bud'te milosrdní, jako je milosrdný váš Otec (Lk 6,36). A nejen to, *Bud'te tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec* (Mt 5,48). A k tomu text: odpouštějte, aby vám i váš nebeský Otec odpustil. A tím se dostáváme k tomu, že je naše dnešní téma tématem zásadní důležitosti. Zdá se, že naše spasení je závislé na našem odpuštění těm, kteří se provinili proti nám. Barvitě to líčí podobenství o nemilosrdném služebníku, které jsme četli z Matoušova evangelia.

Je-li tomu tak, pak je ale velmi důležité přemýšlet o tom, co to je, ono odpuštění. Tedy řečeno slovy bohatého mládence, „*co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?*“ (Mk 10,17). Chápu úzkost

některých křesťanů trápících se otázkou, je-li jejich odpuštění dostatečné, je-li pravé či je-li platné. Napadá mě, tak jako většinou, technický příměr. Technici znají výraz součinitel bezpečnosti. Když má být nějaká součástka spolehlivá, musí být spočítána tak, aby vydržena třeba 2x více než je nutné. Lano výtahu, na kterém závisí životy lidí, musí unést 10x více. Ale jaký má být součinitel bezpečnosti, jde-li o věčný život?

Je to trochu hloupý příměr. Myslím, že nemáme přemýšlet tímto směrem, jak si jistojistě zajistit život věčný. I v tomto případě jde o vztah, i když se jedná o vztah velmi nesymetrický. O můj, náš vztah s Pánem Bohem. Raději řeknu s nebeským Otcem. Je asi absurdní zajišťovat si s vysokou bezpečností rodičovskou lásku. Nebo přemýšlet, jak si naprosto bezpečně zajistit lásku v manželství. Tak to nefunguje, podstatou lásky je víra v bezmeznou náklonnost toho druhého, a samozřejmě také bezmezná náklonnost moje.

Toto zjištění by nás mohlo osvobodit od možná i trýznivého přemýšlení o tom, je-li mé odpuštění dostatečné na to, aby Pán Bůh odpustil i mně. Vnímání Hospodina jako nebeského Otce je osvobozující a také korektní. Takto nám Pána Boha představuje Pán Ježíš Kristus. **Vždyť Otec sám vás miluje, protože vy milujete mne a uvěřili jste, že jsem vyšel od Boha** (J 16,27). **Pohleďte na nebeské ptactvo: neseje, nežne, nesklízí do stodol, a přece je váš nebeský Otec živí. Což vy nejste o mnoho cennější?** (Mt 6,26) Pán Bůh není přísný a nestranný soudce, spravedlnost se zavázanýma očima a váhami v ruce. Pán Bůh je náš nebeský milující Otec, který si přeje, abychom naším vzájemným odpouštěním, naším vzájemným milosrdenstvím vrůstali do jeho podoby. **Bud'te milosrdní, jako je milosrdný váš Otec** (Lk 6,36). **Bud'te (tedy) dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec** (Mt 5,48). A apoštol Pavel píše kolosským: **Snášejte se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo něco proti druhému. Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy** (Kol 3,13), a do Efezu **... odpouštějte si navzájem, jako i Bůh v Kristu odpustil vám** (Ef 4,22). A toto vystihuje podstatu evangelia. Totiž ne, že my jsme nejprve milosrdní, my nejprve odpustíme a pak Pán Bůh, zvážíce, je-li naše milosrdenství a naše odpuštění dostatečné, odpustí i nám. Takto ne, ale, jak píše tentýž sv. Pavel, **Bůh však prokazuje svou lásku k nám tím,**

že Kristus za nás zemřel, když jsme ještě byli hříšní (Ř. 5,8). Jak čtu i v evangeliu, v té dobré zprávě pro nás, **Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.** ¹⁷ **Vždyť Bůh neposlal svého Syna na svět, aby soudil, ale aby skrze něj byl svět spasen** (J 3,16-17). Aby člověk byl spasen pro lásku Boha k člověku. Ne pro své dokonalé odpuštění.

Přesto ale, odmítáme-li tvrdošijně a vytrvale odpustit, stavíme se do role mladšího syna z podobenství o marnotratném synu, který navzdory otcově lásce odchází, a nic na tom nezmění trpělivost a láska otce každodenně vyhlížejícího jeho návrat. Dokud se marnotratný syn neobráti a nevrátí.

A co to tedy je ono odpuštění:

Zkušenost nám říká, že odpuštění je jediná možnost jak kvalitně prožít život. Je to něco, čím pomáháme sami sobě, dokonce mnohem více než těm, kterým odpouštíme. Dokonce by se asi dalo říct, že odpuštění je jediná cesta pro zachování lidstva či civilizace. Neodpuštění roztáčí spirálu násilí, pomsty, nenávisti, nežádka po celé generace.

V článku o psychologii odpuštění jsem se dočetl, že „Člověk vzniká tam, kde historický „hominoid“ dokáže pochopit symbol, dokáže použít řeč, dokáže vytvářet umění... a dokáže jako akt své svobodné vůle a svědomí odpustit. Takový vývoj se však děje nejen v historii, ale také v individuálním příběhu každého z nás.“ To mi připadá velmi moudré a není to příspěvek do diskuze mezi evolucionisty a kreacionisty. Motiv odpuštění nacházím hned na počátku Bible v příběhu Kaina. Hned na počátku lidstva. Odpuštění je jedním z největších Božích darů pro lidstvo.

Možná je dobré pro pochopení starozákonních příběhů si uvědomit, že biblická, nebo přesněji řečeno starozákonní zásada oko za oko, zub za zub (Ex 21,24; Lv 24,20; Dt 19,21) byla vlastně aktem odpuštění oproti tehdy běžné krevní mstě postihující celé rodiny.

Ježíš ve svém učení přináší něco zcela nového – a budu citovat ten oddíl celý, protože jeho závěr je důležitý: **Slyšeli jste, že bylo řečeno: `Oko za oko, zub za zub`.** ³⁹ **Já však vám pravím, abyste se zlým nejednali jako on s vámi; ale kdo tě uhodí do pravé tváře, nastav mu**

i druhou; ⁴⁰ a tomu, kdo by se chtěl s tebou soudit o košili, nech i svůj plášť. ⁴¹ Kdo tě donutí k službě na jednu míli, jdi s ním dvě. ⁴² Kdo tě prosí, tomu dej, a kdo si chce od tebe vypůjčit, od toho se neodvracej. ⁴³ Slyšeli jste, že bylo řečeno: 'Milovati budeš bližního svého a nenávidět nepřitele svého.' ⁴⁴ Já však pravím: Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, ⁴⁵ abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé. ⁴⁶ Budete-li milovat ty, kdo milují vás, jaká vás čeká odměna? Což i celníci nečiní totéž? ⁴⁷ A jestliže zdravíte jenom své bratry, co činíte zvláštního? Což i pohané nečiní totéž? ⁴⁸ Bud'te tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec. (Mt 5,38-48).

Tu dokonalost, ke které jsme voláni, spatřuje Písmo v odpuštění. Jako by Pán Bůh během celých dějin vyučoval lidstvo, aby byli lidé stále více podobni jemu. I ve Starém zákoně můžeme totiž nalézt příběhy, které hovoří o odpuštění. Za všechny dva, jistě by se jich našlo víc. Jeden dojemný, druhý až úsměvný.

První z těch příběhů jsme četli, setkání Josefa s bratry, kteří ho prodali do otroctví. Myslím, že to nepotřebuje komentáře. To je příklad odpuštění v rámci rodiny. Kolikrát už jsem slyšel o tom, že lidé patřící do jedné, ať již úzké nebo širší rodiny, spolu po léta, někdy až do smrti nemluví. Kvůli drobnostem, kvůli majetku, kvůli dědictví a já nevím kvůli čemu ještě. Jak smutné a beznadějně. A pak už je ke smíření pozdě. Myslím, že se ani křesťanům toto nevyhýbá.

Ten druhý příběh mluví o odpuštění cizím lidem, z Druhé knihy královské ze 6. kapitoly. Ve stručnosti: Aramejský král se několikrát chystal do boje proti Izraeli, ale prorok Eliša vždy Izraelského krále varoval. To pobouřilo Aramejského krále a ptal se svých služebníků, kdo donášá zprávy Izraelskému králi. A ti ho popravdě informovali o proroku Elišovi, který jako prorok vždy věděl... Aramejští vojáci vytáhli proti proroku Elišovi a obklíčili město Dótan. Eliša se modlil k Hospodinu a ten ranil vojsko slepotou, zaslepeností, jak čteme v ekumenickém překladu. A Eliša jim řekl: Toto není ta cesta ani to město, které hledáte – a dovedl je do Samaří. A tam se Aramejcům otevřely oči, a oni pochopili.

A teď přichází to podstatné: *Když je uviděl izraelský král, řekl Elišovi: "Můj otče, mám je dát pobít?" ²² Řekl mu: "Nepobíjej. Což jsi je zajal svým mečem a lukem, abys je pobil? Předlož jim chléb a vodu, ať jedí a pijí. Pak ať jdou ke svému pánu." ²³ Připravil jim tedy velkou hostinu. Když se najedli a napili, propustil je a oni odešli ke svému pánu. A aramejské hordy už nikdy nevpadly do izraelské země (2Kr 6,21-23).* To je skvělý závěr. Není to snad inspirace i pro naše odpouštění? Nevyřešilo by to leckterou pořádně zamotanou situaci?

Pokusím se hledat odpověď na několik otázek, které by nás mohly trápit v souvislosti s odpouštěním. A využiji i toho, čemu nás učí psychologie, zajisté to v tomto případě nebude na škodu. Vycházím z článků o odpuštění na adrese psychologie.cz, možná se tam najde více takových skvělých článků

1. Znamená odpustit totéž, co zapomenout?

Jistě ne, jinak by nám nemohlo být dáno odpuštění za úkol. Zapomenutí není v naší moci. Můžeme si přikázat, na co myslet, ale nemůžeme si přikázat, na co nemyslet. Naopak, „během odpuštění si událost aktivně připomínáme a aktivně k ní zaujímáme svůj postoj – postoj odpuštění“.

2. Co když nedokážu odpustit, co když k tomu nemám sílu

'Hněváte-li se, nehřešte.' Nenechte nad svým hněvem zapadnout slunce ²⁷ a nedopřejte místa d'áblu (Ef 4,26-27). Možná nad sebou cítíme, pod dojmem tohoto verše, Damoklův meč Božího neodpuštění nám. Nemyslím, že by tomu tak bylo. Spíše nad sebou vidím milujícího Otce než Damoklův meč. Otce, kterému mohu říct „dnes nemám sílu odpustit, ale zítra to zkusím znovu“. Myslíte, že nám nebeský Otec nedá více šancí? Když nás učí zkoušet to s našimi bližními znova a znova, ne sedmkrát ale sedmdesátkrát sedmkrát? Myslíte, že by byl náš nebeský Otec s námi méně trpělivý? Jen zatvrzelé srdce odmítající změnu je problém.

3. Co znamená jednat s druhým člověkem, jako by mi neublížil?

Znamená to snad znova a znova se nechat pokořovat a urážet bez

možnosti obrany? Znamená to snad znova a znova půjčovat i když vím, že půjčené už nikdy nevidím? Nemyslím si. Láska k nepříteli mi nezapovídá se bránit. Ani mnohé evangelijní pokyny k dávání či text **půjčujte a nic nečekejte zpět** (Lk 6,35) nebo **kdo tě prosí, tomu dej, a kdo si chce od tebe vypůjčit, od toho se neodvracej** (Mt 5,42) nechápu jako závazek dávat vždy a bez rozmyslu. **Hle, já vás posílám jako ovce mezi vlky; buďte tedy obezřetní jako hadi a bezelstní jako holubice** (Mt 10,16) říká Ježíš. Dávám tam, kde to považuji za užitečné a prospěšné. Ne každý peníz žebrajícímu člověku je užitečný a prospěšný. Chápu to spíše tak, že mně evangelium osvobozuje k tomu, že mohu půjčovat i tam, kde vím, že mi nebude vráceno. A dále: Nejsem povinen vyhledávat společnost člověka, jenž mi ublížil a kterému jsem odpustil. Jsem ale povinován neodmítnout mu pomoc, kterou potřebuje, je-li to v mých silách.

4. Nedokážu se zbavit negativních emocí vůči člověku, který mi ublížil!

Je třeba si uvědomit, že emoce, pocity nejsou zcela v naší moci. Možná tam určitá možnost ovlivnění je naší obecným postojem nastaveným na odpuštění, ke kterému se dlouhodobě propracujeme. Ale poručit si, aby v nás nebyly negativní emoce vůči člověku, který nám ublížil, to nedokážeme. Zde je třeba si uvědomit, že odpuštění je záležitostí vůle, rozhodnutí. To je to, co se od nás očekává.

5. Je moje odpuštění podmíněno tím, že provinilý svou chybu uzná a požádá o odpuštění?

Myslím, že nikoli. To by pro nás totiž znamenalo trápit sebe neodpuštěním bez možnosti změny. Odpuštěním osvobodíme sebe a můžeme tak učinit bez účasti provinilého. Neodpuštěním totiž trápíme především sami sebe.

Myslím, že co se týče odpuštění, mají křesťané v tomto směru výhodu. Možná by někdo řekl: *oni musí odpouštět, aby jim bylo odpuštěno*. Možná i tak, někdy taková tak trochu rákoska neuškodí. Však to tak formulujeme pokaždé, když se modlíme modlitbu Páně. Ale myslím, že mnohem blíže pravdě je: *oni odpouštějí, protože jim bylo*

odpuštěno. A toto bych chtěl zdůraznit, to bych chtěl, abychom si odnesli z dnešního kázání. Já mohu odpouštět, protože mně bylo mnohem víc odpuštěno.

A navíc, nemám-li sílu odpouštět, mohu o tuto sílu prosit v modlitbě. Nakonec pak: **Snášejte se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo něco proti druhému. Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy** (Kol. 3,13).

Amen

KK 1 Bože, Tebe chválíme
KK 35 Zpívej že...
KK 467 Pomoz mi, můj Pane...
KK 367 Jeden Pán, jedna víra

(Petr Láznický)

Další odkazy:

2Kr 16,17,18,19 David a Abšalóm

Oz 6,6 Chci milosrdenství, ne obět', poznání Boha je nad zápalý.

Mi 6,8 Človče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.

Za 7,9 Toto praví Hospodin zástupů: Vynášejte pravdivé rozsudky a ať každý prokazuje svému bratru milosrdenství a slitování.

Mt 6,12 A odpusť nám naše viny, jako i my jsme odpustili těm, kdo se provinili proti nám.